

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

Suomen ASH ry pitää hyödyllisinä, että myös kuumennettavat tupakkatuotteet, jotka ovat juuri tulleet markkinoille Suomessa, otetaan huomioon tupakkalaissa.

Tällä hetkellä tupakkalain ulkopuolella ovat erittäin voimakkaasti markkinoidut nikotiinia sisältävät tupakan vastikkeet, mm. nikotiinipussit. Niitä markkinoidaan usealla foorumilla ja tavalla tupakoinnin lopettamisen apuvälineenä, mutta markkinoinnin perusteella arvioiden kyse on nikotiinituotteen myynninedistämisestä. Nykytilanteessa niiden markkinointiin on kuitenkin hankalaa puuttua. Niiden hyödyistä tupakoinnin lopettamisen apuna ei ole pitävää näyttöä eivätkä yksittäiset kokemukset vastaa tieteellistä näyttöä.

Suomen ASH ry esittää tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksen mukaisesti, että

Lisätään määritelmiin nikotiinia sisältävät tupakan vastikkeet, jotka muistuttavat käyttötarkoitukseltaan tupakkatuotetta ja sisältävät nikotiinia, mutta eivät sisällä tupakkakasvia. Samalla niitä pitää säädellä tupakkalaissa samalla tavoin kuin muitakin tupakka- ja nikotiinituotteita.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Ei huomattamista.

Maut ja tuoksut houkuttelevat erityisesti nuoria tupakkatuotteiden käyttöön. Mikään tupakka- tai nikotiinituote ei ole terveydelle haitaton. On erittäin tärkeää, että tupakkalain tavoitetta tuetaan siten, etteivät tunnusomaiset maut ja tuoksut ole sallittuja missään tupakka- tai nikotiinituotteissa.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

Ei huomauttamista.

Erittäin johdonmukainen ja tervetullut muutos myös verolainsäädännön toimivuuden kannalta.

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymier för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

Ei huomattamista.

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Suomen ASH ry pitää tärkeänä, että kaikissa tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa on kuvalliset varoitusmerkinnät ja että pakollisten merkintöjen lisäksi esitetään, millaiset merkinnät olisivat sallittuja vähittäismyyntipakkauksissa ja että merkintöjen esittämistapa olisi tarkkaan säädely. Tämä ehkäisee suuresti myös väärinymmärryksen mahdollisuuksia.

Tupakkayhtiöt käyttävät tupakkatuotteiden pakkauksia myynninedistämisen ja mainonnan välineenä sekä tupakkatuotteiden houkuttelevuuden lisäämisessä. Koska kyseessä on kiistatta tappava tuote, nykyisessä muodossaan pakkausten tuotemerkit, kuvitus ja värit antavat yhä liioitellun myönteisen kuvan tuotteiden turvallisuudesta.

Tavaramerkin käytön rajoitus on tupakkalain alaisten nikotiinituotteiden osalta kansanterveyden kannalta perusteltu, sillä sen tarkoituksena on suojella kuluttajia, etenkin lapsia ja nuoria, myrkyllisiltä ja riippuvuutta aiheuttavilta tuotteilta. Kansanterveyden suojelemiseksi ja tupakkalain tavoitteen saavuttamiseksi on myös ensisijaista, ettei yhdenmukaisten tuotepakkausten sääntely koske ainoastaan kaikkia tupakkatuotteita, vaan myös kaikkia tupakkalain alaisia nikotiinipitoisia tuotteita.

Yhdenmukaisten tupakkapakkausten tavoitteena on vähentää tupakkatuotteiden houkuttelevuutta erityisesti nuorten silmissä. Samalla ehkäistään pakkausten harhaanjohtavia, tupakkamyönteisiä mielikuvia ja korostetaan terveysvaroitusten tehokkuutta. Suuret kuvavaroitukset yhdenmukaisissa pakkauksissa tehostavat terveysvaroituksia ja vähentävät pakkausten houkuttelevuutta.

Koska mikään tupakkatuote ei ole terveydelle haitaton, varoitusmerkintöjen laajentaminen koskemaan kaikkia tupakkatuotteita on erittäin perusteltu.

Lisäksi tupakka- ja nikotiinituotteiden pakkauksiin tulisi lisätä informaatiota myös puhelimitse saatavilla olevasta tupakoinnin lopettamisen tuesta. Käypä hoito -suosituksen näytönastekatsauksessa todetaan puhelimitse annettava vieroitusohjaus tehokkaaksi ja erityisesti toimivaksi, kun ohjaukset on kolmesta seitsemään. Mahdollisuus puhelimitse tehtävään yhteydenottoon on maksutonta kaikkialta Suomesta, mikä puolestaan edistää terveyden tasa-arvoa.

Pakkauksessa oleva maksuton palvelunumero muistuttaa mahdollista lopettajaa saatavilla olevasta tuesta, ja saattaa täten hälventää lopettamiseen liittyviä pelkoja.

Tämän vuoksi Suomen ASH ry esittää, että

Tupakkapakkausten varoitusmerkintöjen yhteyteen laitettaisiin maksuttoman Stumppi-neuvontapuhelimen numero 0800 148 484. Tällöin tupakoinnin lopettamisen tuki olisi lopettamista suunnittelevien sekä lopettaneiden saatavilla helposti ja tasapuolisesti eri puolella Suomea asuvien käytössä.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Ei huomauttamista.

35 a § Savukkeiden ulkoasu / Cigaretters utformning

Ei huomauttamista.

Kansainvälisten kokemusten perusteella on erittäin tärkeää, että kun tupakkapakkauksen ulkonäkö yhdenmukaistetaan, yhdenmukaistetaan myös savukkeiden ulkonäkö. Tällä tavoin varmistetaan, ettei savukkeita käytetä markkinoinnin välineenä.

36 § Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Ei huomauttamista.

36 a § Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Ei huomauttamista.

Koska kaikkien tupakkatuotteiden myyntiä edistetään pakkausten avulla, on perusteltua yhdenmukaistaa kaikkien tuotteiden ulkoasu.

Myös WHO:n tutkijaryhmä suositteli juuri ilmestyneessä raportissaan (WHO study group on tobacco product regulation. Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group, 2021) kieltämään sähköisten nikotiinin annostelulaitteiden, nikotiinia sisältämättömien sähköisten annostelulaitteiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden kaiken kaupallisen markkinoinnin.

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Ei huomauttamista.

Suomen ASH ry pitää tärkeänä, että tupakkalaissa säädetään myös nikotiininesteen väristä, jotta nesteiden värejä ei käytettäisi markkinoinnin välineenä eikä niiden avulla huokuteltaisi uusia kuluttajia.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

Ei huomauttamista.

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Suomen ASH ry pitää esitystä tärkeänä tupakkalainsäädännön uskottavuudenkin takia.

Tupakkalaissa olevan tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kiellon tarkoituksena on ollut vähentää tuotteiden houkuttelevuutta etenkin lasten ja nuorten keskuudessa ja samalla estää uusien nikotiiniriippuvuutta aiheuttavien väylien syntyminen.

Kiellon jälkeen markkinoille on tullut tuotteita, joiden avulla mahdollistetaan tunnusomaisten tuoksujen tai makujen lisääminen edellä mainittuihin tuotteisiin.

On havaittu, että esimerkiksi makukorttien avulla pyritään kiertämään tupakkalakia. Niitä myydään esimerkiksi sähkösavukekaupassa leipomista varten, vaikka sähkösavukekaupan pääasiallinen tarkoitus on kuitenkin sähkösavukkeiden ja siihen liittyvien tuotteiden myynti.

Erityisesti nuorten suojelun kannalta on oleellista, että tunnusomaisten tuoksujen ja makujen kieltö koskee lopputuotteen lisäksi myös muita tuotteita, joiden tarkoituksena on saada lopputuotteelle tunnusomainen tuoksu tai maku.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

Ei huomauttamista.

58 § Etämyynnin kieltö / Förbud mot distansförsäljning

Ei huomauttamista.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

Ei huomauttamista.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Ei huomauttamista.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Kolmansista maista tulevien matkustajien tuomien tavaroiden vapauttamisesta arvonlisä- ja valmisteverosta annetun neuvoston direktiivin 2007/74/EY mukaan matkustajatuonnin määriä on mahdollista rajoittaa yhteisön kansalaisten terveyden suojelun korkean tason edistämiseksi. Suomessa ovat käytössä korkeimmat sallitut määrä, ja tupakkapolitiikkamme tavoitteenkin kannalta tämä tuntuu nurinkuriselta, kun sille ei ole myöskään EU-oikeudellisia esteitä.

Direktiivin 8 artikla mahdollistaa verottoman tuontimäärän laskemisen savukkeiden osalta nykyisestä 200 savukkeesta 40 kappaleeseen, pikkusikareiden osalta nykyisestä sadasta kappaleesta 20 kappaleeseen, sikareissa nykyisestä 50 kappaleesta 10 kappaleeseen sekä piippu- ja savuketupakan määrä nykyisestä 250 grammasta 50 grammaan.

Tupakkalain tavoitteen ja kansanterveyden kannalta ei ole perusteltua tukea verotuksellisesti tupakkatuotteiden maahantuontia. Alempaa maahantuontimäärää tulisi soveltaa myös vesipiipputupakkaan.

Suomen ASH ry esittää tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksen mukaisesti, että

EU:n ulkopuolelta verovapaasti maahantuotavien savukkeiden määrä rajoitetaan 40 savukkeeseen, sikareiden 10 kappaleeseen, pikkusikareiden 20 kappaleeseen, piippu- ja vesipiipputupakan maahantuonti 50 grammaan.

Suomen ASH ry on myös huolestunut nuuskan käytön lisääntymisestä erityisesti nuorten keskuudessa, vaikka nuuskan, purutupakan ja nenänuuskan myynti ja maahantuonti on kielletty. Käytön lisääntymisen mahdollistaa se, että yksityishenkilön on mahdollista tuoda nuuskaa ja muista vastaavia tuotteita omaan käyttöön kilo vuorokaudessa.

Vaikka uusimman, vuotta 2020 koskevan savukkeiden ja nuuskan maahantuonti koskevan tutkimuksen perusteella 80 prosenttia matkustajista sanoi tuoneensa nuuskarasiat omaan käyttöön, 8 prosenttia jonkun toisen käyttöön ja 12 prosenttia sekä omaan että toisen henkilön käyttöön.

Nuuskan käytön leviämisen ehkäisyyn tarvitaan aiempaa tehokkaampia toimia.

Tämän vuoksi Suomen ASH ry esittää tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotukseen perustuen, että

Nuuskan, purutupakan ja nenänuuskan maahantuonnin raja lasketaan nykyisestä 1000 grammasta 100 grammaan vuorokaudessa.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

Voimassa olevan tupakkalain mukaan ”Elinkeinonharjoittaja ei saa tarjota eikä maksaa tupakkatuotteen, tupakan vastikkeen, tupakointivälineen, tupakkajäljitelmän, sähkösavukkeen tai nikotiininesteen hinnasta hyvitystä, joka määräytyy mainittujen tuotteiden tai muiden kulutushyödykkeiden ja palvelujen ostojen mukaan.”

Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntiä ei siten saa edistää siten, että tuotteiden ostaminen olisi ostohyvitysten johdosta kannattavaa ja sitä halvempaa, mitä enemmän niitä ja/tai muita kulutushyödykkeitä ostaa. Suomen ASH ry:n mukaan tämän tulee koskea myös tukkukauppaa. Kyse on tupakkaostoon liittyvästä alennuksesta, mikä on tupakkalain kieltämää myynninedistämistä riippumatta siitä, mistä ostokset tehdään.

Edellä olevan johdosta Suomen ASH ry esittää, että

Tupakkalain 70 § pidetään entisellään eikä tukkumyyntiä rajata hintahyvityskiellon ulkopuolelle.

71 § Esilläpitokielto / Förbud mot framläggande

Suomen ASH ry ei pidä perusteltuna sitä, ettei esilläpitokielto koske myyntiä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä aluksella. Näkyvän esilläpidon tarkoituksena on houkuttaa tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoihin.

Suomen ASH ehdottaa, että

Esilläpitokielto laajennetaan koskemaan tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntiä myös kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä aluksella.

Muilta osin ei huomautettavaa.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Voimassa olevan tupakkalain mukaan ulkotiloissa tupakointi on kielletty ainoastaan päiväkotien ja oppilaitosten sekä sellaisten ulkona järjestettävien yleisten tilaisuuksien osalta, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan. Päiväkotien ja oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa myös suussa käytettävän tupakan (esimerkiksi nuuskan) käyttö on kielletty.

Tupakkalain yksi tärkeimmistä tavoitteista suojella lapsia ja nuoria tupakkalain alaisilta tuotteilta ja niin käytöstä aiheutuvilta haitoilta. Vaikka nuuskan käyttö ei sinänsä aiheuta haittaa sivullisille, ympäristöön heitetyt nuuskapussit eivät ole ainoastaan ympäristöhaitta, vaan myös vaarallisia erityisesti pikkulasten kannalta, koska nämä saattavat panna nuuskapusseja suuhunsa. Tämän vuoksi kaikenlaisten nikotiinituotteiden käytön tulisi olla kiellettyä sellaisissa ulkotiloissa, joissa pääsääntöisesti oleskelee lapsia tai nuoria.

Maailman terveysjärjestön tupakkapuitesopimus kehottaa parantamaan ja laajentamaan suojelua tupakansavulle altistumiselta. Tupakansavulle sekä muiden tupakkalain alaisten tuotteiden päästöille altistuminen on yleistä myös joukkoliikennevälineiden pysäkeillä (esim. bussipysäkit, asemalaiturit), joissa ihmiset ovat kokoontuneet odottamaan tai jonottamaan liikennevälineeseen pääsyä. Myös lapset ovat bussipysäkeillä ja asemalaitureilla.

Suomen ASH ry esittää, että

Kaikkien tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö kielletään leikkipuistoissa ja uimarannoilla, joukkoliikennevälineiden pysäkeillä, joissa ihmiset ovat kokoontuneet tai jonottavat liikennevälineeseen pääsyä. Leikkipuistoissa ja uimarannoilla myös suussa käytettävät nikotiinituotteet tulee kieltää.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Suomen ASH ry:n vuonna 2020 Taloustutkimuksella toteuttaman tutkimuksen mukaan noin puolet (49 %) kerrostaloasukkaista kertoi asuntoon tai parvekkeelle kulkeutuvasta tupakansavusta, minkä vuoksi he altistuvat altistuu muiden tupakansavulle. Kun luvun suhteuttaa 1,7 miljoonaan kerrostalossa asuvaan, käy ilmi, ettei altistuneiden määrä ole vähäinen, vaan altistuminen koskee

noin 800 000 kerrostaloasukasta. Kyse ei siis ole vain pienen ryhmän ongelmasta eikä ainoastaan korona-aikana tapahtuvasta altistumisesta.

Samana mielipidekyselyn mukaan tupakansavu häiritsee useampaa kuin neljä viidesosaa (82 %) niistä, joiden kotiin sitä kulkeutuu. Tupakoivistakin 40 prosenttia pitää tupakansavun leviämistä kotiin häiritsevänä.

Ympäristön tupakansavu on yleisimpiä syöpävaarallisia aineita, eikä sille altistumiselle ole turvarajaa. Väestöä suojellaankin tupakansavulle alistumiselta jo melko laajasti: työpaikkojen tupakointikielto tuli voimaan 1995 ja ravintolatupakoinnin kieltä täydessä laajuudessaan 2009.

Vaikka pieni vähemmistö väestöstä tupakoi, kotiloissa oikeutta savuttomaan ja nikotiinittomaan ympäristöön ei ole turvattu lainsäädännöllä. Saamamme lukuisat yhteydenotot todistavat ihmisten häädystä ja avuttomuudesta, kun heidän pitää altistua lähes jatkuvalla tupakansavulle. Tuulettaa ei voi, yöt menevät huonosti nukkuen erityisesti kesäaikaan, kun ikkunaa tai muutakaan ilmanottoaukkoa ei voi pitää auki. Liikuntakyvyltään rajoittuneet, sairaat ihmiset tai vanhukset eivät pääse pakoon altistumisestaan eikä muuttokaan ole kaikissa tapauksissa mahdollinen. He kokevat jääneensä yksin, kun lukuisista valituksista huolimatta tilanne jatkuu entisellään.

Koska perustuslain mukaan valtiovallan on suojeltava väestön terveyttä, oikeus hengittää tupakansavutonta ilmaa tulee kuulua perusoikeuksiin. Myös kotiloissa ympäristön tupakansavu on syöpävaarallista. Tupakoivan oikeus tupakointiin ei saa mennä sen edelle.

Ainoa toimiva ratkaisu on tupakansavun täydellinen poistaminen, sillä kansainvälisten tutkimusten mukaan muut (tekniset) ratkaisut eivät ole riittäviä. Nykyisen lainsäädännön mahdollistama tupakointikiellon hakemisprosessi on työläs, joten siihen tarvitaan nykytilanteen helpottamiseksi tehokkaampia ja selkeämpiä toimia.

Suomen ASH ry esittää, että

Asuntoyhteisö voi kieltää tupakoinnin parvekkeilla ja asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa enemmistöpäätöksellä.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

Ei huomauttamista, riittävät valvontamaksut ovat erittäin kannatettavia.

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

Tupakka- ja muita nikotiinituotteita markkinoivat yritykset ovat omalla toiminnallaan vaikuttaneet valvonnan monimutkaistumiseen ja vaikeutumiseen. Suomen ASH ry kannattaa, että valvontamaksuilla varmistetaan tuotevalvonnan resurssit, mutta valvontamaksujen tulee olla riittävät työmäärään verrattuna.

On myös perusteltua, että tuotteen saisi tuoda markkinoille vasta sen jälkeen, kun ilmoitusmaksu on maksettu.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Ei huomauttamista.

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

Ei huomauttamista.

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

Ei huomauttamista.

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

Ei huomauttamista.

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

Ei huomauttamista.

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Ei huomauttamista.

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Ei huomauttamista.

Voimaantulo / Ikraftträdande

Tupakkalain tavoitteen saavuttamisen kannalta yhdenmukaisia tuotteita ja vähittäismyyntipakkauksia koskeva siirtymäaika on liian pitkä eikä näin ole tarkoituksenmukainen. Tupakkayhtiöille jokainen lisäkuukausi mahdollistaa voittojen lisäämisen ja uusien potentiaalisten kuluttajien rekrytoimisen ja nikotiiniriippuvuuden leviämisen.

Suomen ASH ry esittää, että

Yhdenmukaisia tuotteita ja vähittäismyyntipakkauksia koskeva lainsäädäntö tulee voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun laki tulee voimaan.

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Ehdotettu lakimuutos on kokonaisuutena kannatettava, mutta Suomen ASH ry:n näkemyksen mukaan tupakkalain muutosesityksestä puuttuu useita STM:n tupakka- ja nikotiinipoliittisen työryhmän ehdotuksista, eikä lakiehdotus riittävästi edistä tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön vähenemistä. Käytön väheneminen hyödyttäisi suuresti niin kansanterveyttä kuin myös terveyserojen kutistumista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL arvioi jo vuonna 2019, ettei tupakkalakimme tavoitetta saavuteta, jos tupakkatuotteiden käyttö ei vähene huomattavasti nykyistä nopeammin eikä lisätoimia oteta käyttöön. THL toi esiin, että sosiaali- ja terveysministeriön asettaman tupakka- ja nikotiinipoliittikan kehittämistyöryhmän esittämät toimenpide-ehdotukset heijastelivat hyvin myös THL:n selvitystä kansainvälisistä tupakkapoliittisista toimenpiteistä.

Tupakka- ja nikotiinipoliittikan kehittämistyöryhmä teki paljon taustatyötä lisätoimien tunnistamiseksi ja ehdotettujen toimenpiteiden toimeenpano on avainasemassa tupakkalain tavoitteen saavuttamisessa.

Koska tupakkalain tavoitevuoteen ei ole enää paljon aikaa, tarvitaan uusien toimenpiteiden priorisointia ja tärkeimpien toimenpiteiden nopeaa toimeenpanoa. Esiitetty tupakkalain muutosesitys jää tältä osin puutteelliseksi.

Suomen ASH ry esittää lisättäväksi tupakkalakiin seuraavaa:

Kuumennettavat tupakkatuotteet ja uuden sukupolven laitteet.

Vaikka lakiesityksessä määritellään kuumennettavia tupakkatuotteet, muista tupakka- ja nikotiinituotteista poiketen kuumennettavien tuotteiden ulkonäöstä ei kuitenkaan säädetä mitään. Tämä on suuri epäkohta ja mahdollistaa näiden tuotteiden markkinoinnin mainonnallisia elementtejä hyödyntämällä.

WHO:n tutkijaryhmä julkaisi juuri kahdeksannen raportin (WHO study group on tobacco product regulation. Report on the scientific basis of tobacco product regulation: eighth report of a WHO study group, 2021) tupakkatuotteiden säätelyn tieteellisestä perustasta. Ryhmä koostuu kansallisista ja kansainvälisistä tieteellisistä asiantuntijoista, joiden asiantuntemus koskee tuotesäätelyä, tupakkariippuvuuden hoitoa, tupakkatuotteiden ainesosien ja päästöjen toksikologiaa ja laboratorioanalysejä. Tutkijaryhmän tehtävänä on tarjota Maailman terveysjärjestön pääjohtajalle näyttöön perustuvia suosituksia tupakkatuotteiden säätelypolitiikasta.

Tutkijat suosittelivat, että tupakkatuotteita koskeva säätelyä tulisi soveltaa myös kuumettaviin tupakkatuotteisiin ja – laitteisiin. He myös kehottavat harkitsemaan säätelyn laajentamista, jotta säätelyssä mahdollisesti tupakkayritysten hyödyntämät porsaanreiät saadaan tukittua. Tämä kehoitetaan tekemään, vaikka kyseiset tuotteet eivät olisi ko. maassa laillisesti saatavilla.

Suomen ASH ry esittää, että

Kuumennettavia tupakkatuotteita säädellään tupakkalaissa vastaavasti kuin muita tupakkalain alaisia tupakka- ja nikotiinituotteita ja nikotiinittomia nesteitä.

Suomen ASH ry kiinnittää myös huomiota siihen, ettei esityksessä ole ehdotettu tarkempaa säätelyä uudempien sukupolvien laitteille ja ominaisuuksille. Uuden sukupolven nikotiinilaitteet voivat käyttää Bluetooth-tekniikkaa laiteparin muodostamiseen älypuhelimeen. Sovellus antaa mm. mahdollisuuden lukita laite, seurata puhallusten määrää, muuttaa esiasetuksia ja säätää pilven kokoa. On oletettavaa, että kerättyjä tietoja voitaisiin käyttää markkinoinnin välineenä.

Koska tupakkalainsäädännön muuttaminen on hidasta ja uuden sukupolven laitteiden kehittyminen nopeaa, olisi syytä harkita tarkempaa säätelyä jo tähän tupakkalain muutosesitykseen.

Suomen ASH ry esittää WHO:n tutkijaryhmän ehdotuksen mukaisesti, että

Uuden sukupolven nikotiinilaitteiden ja niiden ominaisuuksien säätelyä tehostetaan ja otetaan mukaan jo tähän hallituksen esitykseen.

WHO:n tutkijaryhmä suositteli raportissaan myös myynnin kieltämistä sellaisilta sähköisiltä nikotiinin annostelulaitteilta tai nikotiinia sisältämättömiltä sähköisiltä annostelulaitteilta, joissa käyttäjä voi itse säädellä laitetta tai sen nesteitä (siis avata laitteen).

Tämän perusteella Suomen ASH ry ehdottaa, että

Tupakkalaissa kielletään kaikki nikotiinia sisältävät tai nikotiinia sisältämättömät sähköiset annostelulaitteet, joita käyttäjä voi itse säädellä laitetta tai siihen laitettavia nesteitä.

WHO:n tutkijaryhmä suositteli myös kieltämään sähköisten nikotiinin annostelulaitteiden, nikotiinia sisältämättömien sähköisten annostelulaitteiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden kaiken kaupallisen markkinoinnin, myös sosiaalisessa mediassa tai joka on toteutettu sellaisten organisaatioiden avulla, jotka ovat tupakkateollisuuden rahoittamia ja yhteydessä siihen.

Tämän perusteella Suomen ASH ry ehdottaa, että

Tupakkalaissa kielletään sähköisten nikotiinin annostelulaitteiden, nikotiinia sisältämättömien sähköisten annostelulaitteiden ja kuumennettavien tupakkatuotteiden kaikenlainen kaupallinen markkinointi, myös sosiaalisessa mediassa tai joka on toteutettu sellaisten organisaatioiden avulla, jotka ovat tupakkateollisuuden rahoittamia ja yhteydessä siihen.

Tupakkatuotteiden ostoikäraja.

Tupakkayritykset markkinoivat tarkoituksellisesti tuotteitaan lapsille ja nuorille, jotta saisivat uusia kuluttajia kuolleiden ja käytön lopettaneiden tilalle. Ne tarvitsevat uuden nikotiiniriippuvaisen kuluttajakunnan voittojensa turvaamiseksi. Tällä hetkellä voimassa olevilla myynti-ikärajoilla ei ole pystytty tarpeeksi tehokkaasti puuttumaan alaikäisten tupakkaostoihin huolimatta vähittäiskaupan vapaaehtoisista toimista.

Esimerkiksi Yhdysvalloissa tupakkatuotteiden vähimmäisostoi-ikä nousi 21 ikävuoteen vuoden 2019 lopussa. Rajoitus koskee kaikkia vähittäismyyjiä ja kaikkia tupakkatuotteita. Uudessa Seelannissa on lausuntokierroksella hallituksen lakiesitys, joka kieltäisi tupakkatuotteiden oston tietyn vuoden jälkeen syntyneiltä. Aikataulu riippuu hallituksen esityksen voimaantulosta.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikärajan nostaminen 20 ikävuoteen auttaa torjumaan tupakkayritysten pyrkimyksiä vaikuttaa nuoriin markkinoinnilla kriittisessä ikävaiheessa. Samalla korkeampi ikäraja tehostaa viestiä tuotteiden vaarallisuudesta.

Suomen ASH ry esittää, että tupakkalakia muutetaan tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksen siten mukaan siten, että

Tupakkatuotteita, nikotiinineiteitä ja nikotiinia sisältäviä tupakan vastikkeita ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 20-vuotiaalle. Myös tuotteiden maahantuonti- ja hallussapitokieltoa koskeva ikäraja nostetaan 20 vuoteen.

Tupakansavun syöpävaarallisuus.

Kemiallisten aineiden terveysvaaran arviointineuvosto (KATA) totesi yli 20 vuotta sitten ilmestyneessä tieteellisessä perustelukatsauksessaan, että ympäristön tupakansavun suhteellinen keuhkosityöpäriski on suuruudeltaan samaa luokkaa kuin useiden muiden tunnettujen keuhkokarsinogeenisten altisteiden, mutta kertaluokkaa pienempi kuin aktiivitupakoijilla. Tämän vuoksi tupakkalaissa (13.8.1976/693) ympäristön tupakansavu määriteltiin syöpävaaralliseksi aineeksi, jolta työntekijät on suojattava työsuojelulain mukaisesti.

KATA piti myös todennäköisenä, että ympäristön tupakansavulla on kansanterveyden ja yksilön kannalta haitallisia vaikutuksia sydämeen ja muuhun verenkiertoelimistöön. KATA:n mukaan ”kaikkien ympäristön tupakansavulle altistuneiden sepelvaltimotautisäriski on noin puolet aktiivitupakojien lisäriskistä.”

Tupakkalaissa ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuutta koskeva 11§a tuli voimaan vuonna 2000. Sen perusteella työntekijöiden suojaamiseksi työperäiseltä altistumiselta tuli noudattaa työturvallisuuslainsäädännön säännöksiä. Sittemmin tämä pykälä poistettiin tupakkalaista, koska katsottiin, että kyseessä on tieteellinen tosiasia, jonka muun muassa Kansainvälinen syöväntutkimuslaitos (IARC) on vahvistanut.

Koska väestön suojaaminen ympäristön tupakansavulta kotioloissa on ollut erittäin hankalaa eikä ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuutta mielletä, on tarpeen palauttaa ympäristön syöpävaarallisuus tupakkalakiin. Tällä tavoin asuntoyhteisöt pysyvät paremmin mieltämään kaikkien asukkaiden oikeuden savuttomaan kotiin.

Tämän vuoksi Suomen ASH ry esittää, että tupakkalakiin palautetaan siinä aiemmin ollut säädös ympäristön tupakansavun syöpävaarallisuudesta:

”Ympäristön tupakansavu on syöpävaarallinen aine, jolta suojaamiseen työssä noudatetaan työturvallisuuslakia (299/958) ja sen nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä, jollei tästä laista muuta johdu.”

Tupakointikiellot.

Suomen ASH ry:n mukaan tupakointikieltojen soveltamispykälää (73 §) tulee täsmentää siten, että se kattaa kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden kaikenlaisen käytön. Väestön terveyden suojelemiseksi on perusteltua, että tupakkalain tupakointikiellot koskevat kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden polttamista, kuumentamista tai muunlaista käyttämistä, josta ilmaan vapautuu pienihiukkasia.

Suomen ASH ry esittää tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän ehdotuksen mukaisesti, että

Tupakkalain tupakointikieltojen soveltamispykälää (TupL 73 §) muutetaan niin, että se kattaa kaikkien tupakkalain alaisten tuotteiden polttamisen, kuumentamisen ja muunlaisen käyttämisen, josta vapautuu sisäilman laatua heikentäviä aerosoleja.

Hara Mervi
Suomen ASH ry